

Επιτόπιες εξακριβώσεις στοιχείων και μειονότητες: κατανόηση και αποτροπή των διακρίσεων λόγω εθνικού χαρακτηρισμού

Το **άρθρο 21** του [Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) απαγορεύει τις διακρίσεις για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένης της φυλετικής και εθνικής προέλευσης.

Διακρίσεις λόγω εθνικού χαρακτηρισμού στην ΕΕ

Όταν χρησιμοποιείται ως πρακτική έρευνας στο πλαίσιο της επιβολής του νόμου, ο εθνικός χαρακτηρισμός αναφέρεται συνήθως ως «σκιαγράφηση εγκληματικού προφίλ». Αυτό το είδος ανάλυσης προφίλ χρησιμοποιεί διάφορους δείκτες, όπως τα σωματικά χαρακτηριστικά, την εμφάνιση ή τη συμπεριφορά, για να δώσει μια «περιγραφή υπόπτου». Παραδείγματα δεικτών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν είναι, μεταξύ άλλων, η εθνική καταγωγή, η ενδυμασία ή τα μέρη όπου συχνάζουν κάποια άτομα.

Η ανάλυση προφίλ καθίσταται παράνομη όταν εισάγει διακρίσεις.

Στις διακρίσεις λόγω εθνικού χαρακτηρισμού περιλαμβάνονται:

- η λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση ενός ατόμου σε σχέση με άλλα άτομα που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση μέσω, π.χ., της άσκησης αστυνομικών εξουσιών όπως η επιτόπια εξακρίβωση στοιχείων
- αποφάσεις για την άσκηση αστυνομικών εξουσιών στηριζόμενες μόνο ή κυρίως στη φυλή ή στην εθνική καταγωγή του εν λόγω ατόμου.

Γιατί είναι παράνομες οι διακρίσεις λόγω εθνικού χαρακτηρισμού;

Οι άμεσες διακρίσεις λόγω φυλής ή εθνικής καταγωγής είναι παράνομες. Πρόκειται για αρχή του διεθνούς δικαίου η οποία περιέχεται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

Όταν ασκείται αστυνομική εξουσία σε άτομα και ο *μοναδικός ή ο κύριος λόγος* γι' αυτό είναι η φυλή ή η εθνική καταγωγή, ο χαρακτηρισμός συνιστά διάκριση.

Προκειμένου να αποφεύγεται ο χαρακτηρισμός της διάκρισης, η οποιαδήποτε απόφαση άσκησης αστυνομικής εξουσίας θα πρέπει να βασίζεται σε παράγοντες άλλους εκτός από τη φυλή ή την εθνική καταγωγή ενός ατόμου, ακόμα και όταν η φυλετική ή εθνική καταγωγή είναι σχετικές με τη συγκεκριμένη αστυνομική επιχείρηση ή πολιτική.

Εθνικά στατιστικά στοιχεία στην ΕΕ

Στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ δεν υπάρχουν διαθέσιμες στατιστικές πληροφορίες σχετικά με τη χρήση της αστυνομικής εξουσίας οι οποίες να αναλύονται κατά φυλή ή εθνική καταγωγή. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν να συμβάλουν κάλλιστα στην πρόληψη των διακρίσεων.

Το κύριο εμπόδιο για τη συλλογή αυτών των στοιχείων είναι η διαδεδομένη αντίληψη των εθνικών θεσμικών οργάνων ότι αυτού του είδους η πρακτική είναι ασύμβατη με τους κανόνες περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής, ιδιαίτερα με τον νόμο περί προστασίας δεδομένων. Αυτό δεν ισχύει εφόσον λαμβάνονται επαρκή μέτρα προστασίας του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή.

Τα στατιστικά δεδομένα που αφορούν την εθνική καταγωγή –τα οποία δεν επιτρέπουν την εξακρίβωση των προσώπων– μπορούν να εξετάζονται παράλληλα με αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία προκύπτει εάν οι επιτόπιες εξακριβώσεις στοιχείων ήταν συνέπεια παράνομης πράξης την οποία διέπραξε το άτομο ή εάν συνέβαλαν στην πρόληψη μιας τέτοιας πράξης. Ο εντοπισμός μεγάλων διαφορών ανάμεσα στις επιτόπιες εξακριβώσεις στοιχείων ατόμων που προέρχονται από συγκεκριμένες μειονότητες και στα ποσοστά εντοπισμού και πρόληψης της εγκληματικότητας μπορεί να υποδηλώνει υπερβολική εκτίμηση του κριτηρίου της φυλετικής ή εθνικής καταγωγής και την ύπαρξη διακρίσεων.

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι το μόνο κράτος μέλος της ΕΕ που συλλέγει συστηματικά δεδομένα σχετικά με τις επιτόπιες εξακριβώσεις στοιχείων από την αστυνομία, καθώς και πληροφορίες για την εθνική καταγωγή των ατόμων που υποβάλλονται σε εξακρίβωση. Τα δεδομένα που συλλέγονται στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι διαθέσιμα στο κοινό και μπορούν συνεπώς να συμβάλλουν στη διασφάλιση της λογοδοσίας της αστυνομίας.

Η επιτυχία της αστυνόμευσης ως «δημόσιας υπηρεσίας» συνδέεται με τη μεταχείριση που επιφυλάσσει η αστυνομία στις διάφορες κοινότητες, αλλά και με τον τρόπο που αντιλαμβάνονται οι τελευταίες τη μεταχείρισή τους από την αστυνομία. Οι καλές σχέσεις με την αστυνομία και η εμπιστοσύνη στην υπηρεσία συμβάλλουν στην αύξηση του ποσοστού υποβολής καταγγελιών για εγκληματικές πράξεις.

Εμπειρίες μειονοτήτων από την αστυνόμηση στην ΕΕ

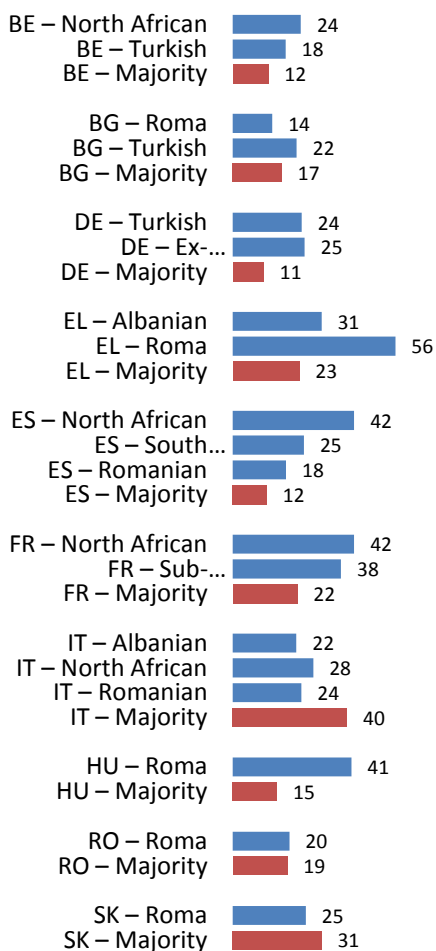
Από την έρευνα [EU-MIDIS](#) (έρευνα της ΕΕ για τις μειονότητες και τις διακρίσεις), την πρώτη πανευρωπαϊκή έρευνα που ρωτά ομάδες μεταναστών και εθνοτικές μειονοτικές ομάδες για τις εμπειρίες τους σχετικά με

διακρίσεις και την εγκληματική θυματοποίηση στην καθημερινή ζωή, προκύπτει ότι:

- Στο Βέλγιο, στη Γερμανία, στην Ελλάδα, στην Ισπανία, στη Γαλλία και στην Ουγγαρία, η αστυνομία υπέβαλε σε εξακρίβωση μέλη μειονοτήτων συχνότερα από ό,τι μέλη των ομάδων που αποτελούν την πλειονότητα των κατοίκων στις ίδιες γειτονιές. Κάτι τέτοιο δεν διαπιστώθηκε στη Σλοβακική Δημοκρατία, στη Βουλγαρία, στην Ιταλία και στη Ρουμανία.

Εικόνα 1

Αριθμός ατόμων που υποβλήθηκαν σε επιτόπια εξακρίβωση στοιχείων από την αστυνομία τους τελευταίους 12 μήνες (%) (στο σύνολο των ερωτηθέντων)

(Σημείωση: τα συγκριτικά στοιχεία αφορούν την υποβολή σε επιτόπια εξακρίβωση στοιχείων ατόμων από μειονοτικές ομάδες και από την πλειονότητα του πληθυσμού μόνο στα δέκα από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ)

Συντομογραφίες χωρών

BE = Βέλγιο, BG = Βουλγαρία, DE = Γερμανία, EL = Ελλάδα, ES = Ισπανία, FR = Γαλλία, IT = Ιταλία, HU = Ουγγαρία, RO = Ρουμανία, SK = Σλοβακική Δημοκρατία.

- Ορισμένες μειονοτικές ομάδες υποβάλλονται σε ιδιαίτερα εντατική αστυνόμευση. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα, η αστυνομία υπέβαλε τους συμμετέχοντες στην έρευνα Ρομά σε εξακρίβωση σχεδόν έξι φορές κατά μέσο όρο μέσα σε δώδεκα μήνες.

- Οι ερωτηθέντες από την πλειονότητα του πληθυσμού τείνουν προς την άποψη ότι η αστυνομία τους αντιμετώπισε με σεβασμό, ενώ οι ερωτηθέντες που είναι μέλη μειονοτήτων κλίνουν προς την αντίθετη άποψη.

Για παράδειγμα, στο Βέλγιο, το 85% των ερωτηθέντων από την πλειονότητα του πληθυσμού εξέφρασε την άποψη ότι η αστυνομία τους αντιμετώπισε με σεβασμό κατά την τελευταία εξακρίβωση στοιχείων στην οποία υποβλήθηκαν, σε σύγκριση με το 42% των βορειοαφρικανών ερωτηθέντων και το 55% των τούρκων ερωτηθέντων.

- Οι μειονοτικές ομάδες που θεώρησαν ότι υποβλήθηκαν σε εξακρίβωση στοιχείων από την αστυνομία λόγω της εθνοτικής τους καταγωγής ή επειδή είναι μετανάστες έχουν λιγότερη εμπιστοσύνη στην αστυνομία σε σύγκριση με τις μειονότητες που υποβλήθηκαν σε επιτόπια εξακρίβωση στοιχείων χωρίς όμως να θεωρήσουν ότι σχετιζόταν με τη μειονοτική τους προέλευση.

- Ένα στα δύο θύματα κακοποίησης, απειλής ή σοβαρής παρενόχλησης που ανήκει σε μειονοτική ομάδα δήλωσε ότι δεν κατήγγειλε το σχετικό περιστατικό στην αστυνομία διότι δεν πίστευε ότι η αστυνομία θα ασχολείτο με την υπόθεσή του.

Γενικό πλαίσιο

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) έχει δημοσιεύσει δύο εκθέσεις για τις επιτόπιες εξακρίβώσεις στοιχείων και τις μειονότητες:

- Έκθεση EU-MIDIS «Εστίαση στα δεδομένα»: **Επιτόπιες εξακρίβώσεις στοιχείων και μειονότητες** (Οκτώβριος 2010)
- **Κατανόηση και αποτροπή των διακρίσεων λόγω εθνοτικού χαρακτήρισμού: Οδηγός** (Οκτώβριος 2010)

Στην έρευνα του FRA, η οποία πραγματοποιήθηκε και στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ κατά τη διάρκεια του 2008, συμμετείχαν 23.500 μετανάστες και μέλη εθνοτικών μειονοτήτων οι οποίοι συμπλήρωσαν τα σχετικά ερωτηματολόγια σε κατ' ιδίαν συνεντεύξεις. Στο Βέλγιο, τη Βουλγαρία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Ιταλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακική Δημοκρατία και την Ισπανία ερωτηματολόγια συμπλήρωσαν επιπλέον 5.000 άτομα από την πλειονότητα του πληθυσμού τα οποία ζούσαν στις ίδιες περιοχές με τις μειονότητες ώστε να καταστεί δυνατή η σύγκριση των βασικών αποτελεσμάτων.

Τα βασικά αποτελέσματα της έκθεσης EU-MIDIS είναι διαθέσιμα στο δικτυακό τόπο www.fra.europa.eu